

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 1 kwietnia 2020 r.

BADK.DPK.133.46.2020

P10-29/20	Data wpływu petycji 24 lutego 2020 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 1 kwietnia 2020 r.

SŁUŻBA WIĘZIENNA

TEMAT

**PONOWNE NAWIĄZANIE STOSUNKU SŁUŻBOWEGO
PO UMORZENIU POSTĘPOWANIA LUB WYDANIU WOBEC
FUNKCJONARIUSZA WYROKU UNIEWINNIĄCEGO**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja zbiorowa

Helsińska Fundacja Praw Człowieka z siedzibą w Warszawie.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 221 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, w celu umożliwienia funkcjonariuszom Służby Więziennej, których stosunek służbowy wygasł z mocy prawa na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 6 tej ustawy, a wobec których postępowanie karne zostało prawomocnie umorzone lub zakończono je wyrokiem uniewinniającym, wszczęcia postępowań w sprawie ponownego nawiązania stosunku służbowego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Helsińska Fundacja Praw Człowieka wnosi o zmianę art. 221 ustawy o Służbie Więziennej (dalej: ustawa o SW) w taki sposób, aby wszczęcie przewidzianego w nim mechanizmu postępowania w sprawie ponownego nawiązania stosunku służbowego było możliwe również w przypadku funkcjonariuszy Służby Więziennej, których stosunek służbowy wygasł z mocy prawa na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 6 tej ustawy, a wobec których postępowanie karne zostało prawomocnie umorzone, ze względu na okoliczności wymienione w art. 17 k.p.k. bądź też zakończono je wyrokiem uniewinniającym, poprzez włączenie tego rodzaju przypadków do katalogu zawartego w art. 221 ust. 1 ustawy o SW.

W uzasadnieniu petycji, Fundacja wskazuje, że obecnie akt prawny normujący prawa i obowiązki funkcjonariuszy Służby Więziennej przewiduje wygaśnięcie stosunku służbowego z mocy prawa ze względu na nieobecność funkcjonariusza w służbie przez okres powyżej 3 miesięcy z powodu tymczasowego aresztowania, przy jednoczesnym braku regulacji umożliwiającej takiemu funkcjonariuszowi ponowne nawiązanie stosunku służbowego, gdy prowadzone w jego sprawie postępowanie karne zostanie prawomocnie umorzone ze względu na okoliczności określone w art. 17 k.p.k., bądź też zostanie zakończone wyrokiem uniewinniającym. Ponadto, zgodnie z art. 219 ust. 2 ustawy o SW, do stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego stosuje się formę rozkazu personalnego, a zgodnie z art. 219 ust. 3 tej ustawy, na rozkaz ten odwołanie nie przysługuje.

Fundacja podkreśla, że art. 218 ustawy o SW zawiera katalog spraw ze stosunku służbowego, które rozstrzygane są w formie decyzji administracyjnej, do którego nie należą sprawy rozstrzygane w formie rozkazu personalnego – uregulowanego w art. 219 tej ustawy, co oznacza, że rozkaz personalny rozstrzygający o wygaśnięciu stosunku służbowego z mocy prawa na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 6 ustawy o SW nie podlega ani

kontroli instancyjnej, ani kognicji sądów administracyjnych. Opisana sytuacja prowadzi do konsekwencji trudnych do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawa i stoi w sprzeczności z szeregiem praw gwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, w tym przede wszystkim z art. 14 w związku z art. 8 Konwencji statuującym zakaz dyskryminacyjnego traktowania.

Fundacja wskazuje, że po analizie polskich aktów prawnych normujących obowiązki i uprawnienia funkcjonariuszy służb mundurowych, które przewidują możliwość wygaśnięcia stosunku służbowego z mocy prawa ze względu na nieobecność funkcjonariusza w służbie powyżej 3 miesięcy z powodu tymczasowego aresztowania (ustawa z dnia 24 maja 2020 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i o Agencji Wywiadu, ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym), jedynie w przypadku ustawy o SW mamy do czynienia z sytuacją, w której stosunek służbowy funkcjonariusza wygasa ze względu na jego nieobecność w służbie z powodu tymczasowego aresztowania i jednocześnie stwierdzające to rozstrzygnięcie nie podlega kontroli instancji ani kognicji sądów administracyjnych, co stanowi kolejny przejaw braku spójności w regulowaniu uprawnień i obowiązków funkcjonariuszy służb mundurowych, na który to problem Fundacja zwracała uwagę Prezesowi Rady Ministrów już w maju 2016 r.

W uzasadnieniu petycji, Fundacja składa postulat dokonania analizy innych ustaw regulujących prawa osób zatrudnionych w instytucjach, które we wskazanym zakresie nie podlegają Kodeksowi pracy, pod kątem występowania w nich problemów będących w węższym ujęciu przedmiotem niniejszej petycji, tj. możliwości utraty zatrudnienia z mocy prawa ze względu na tymczasowe aresztowanie danej osoby, bez możliwości ponownego zatrudnienia na warunkach sprzed utraty zatrudnienia, pomimo umorzenia prowadzonego w jej sprawie postępowania karnego ze względu na okoliczność z art. 17 k.p.k., lub zakończenia go wyrokiem uniewinniającym.

Zdaniem Fundacji, działanie ustawy o SW w obecnej postaci godzi w ekonomiczny aspekt prawa do życia prywatnego funkcjonariuszy tej Służby, a nadto dyskryminuje tę grupę zawodową, zaś niewłączenie przywołanego typu przypadków do katalogu zawartego w art. 221 ustawy o SW jest ograniczeniem nie znajdującym racjonalnego uzasadnienia.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1427 ze zm.), w **art. 97** ust. 1 stanowi, że stosunek służbowy funkcjonariusza wygasa w przypadku:

- 1) ostatecznego orzeczenia przez komisję lekarską całkowitej niezdolności do służby;
- 2) prawomocnego orzeczenia o wymierzeniu kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby;
  - 2a) nieukończenia kursu przygotowawczego;
  - 2b) nieuzyskania pozytywnej opinii;
  - 2c) niepodjęcia studiów;
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli wykonanie tej kary nie zostało warunkowo zawieszono;
- 4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe;
- 5) orzeczenia prawomocnym wyrokiem sądu środka karnego pozbawienia praw publicznych lub środka karnego zakazu wykonywania zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej;
- 6) nieobecności w służbie przez okres powyżej 3 miesięcy z powodu tymczasowego aresztowania;
- 7) zrzeczenia się obywatelstwa polskiego;
- 8) porzucenia służby przez funkcjonariusza;
- 9) śmierci funkcjonariusza;
- 10) stwierdzenia zaginięcia funkcjonariusza.

Zgodnie z **art. 218** ust. 1–3 ustawy o SW, sprawy dotyczące zwolnienia ze służby, przeniesienia z urzędu do pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej, przeniesienia na niższe stanowisko służbowe oraz zawieszenia w czynnościach służbowych – rozstrzyga się w formie decyzji, od której funkcjonariusz może, w terminie 14 dni, wnieść odwołanie do wyższego przełożonego, nie wstrzymując jednak wykonania zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z ust. 4, do postępowań ww. sprawach stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

W myśl ust. 5, od decyzji organu odwoławczego przysługuje prawo do wniesienia skargi do sądu administracyjnego na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Zgodnie z **art. 219** ust. 1 ustawy o SW, sprawy wynikające z podległości służbowej, dotyczące:

- 1) powoływania oraz mianowania na stanowiska służbowe,
- 2) odwoływania oraz zwalniania ze stanowisk służbowych i przenoszenia do

dyspozycji,

3) nadawania stopni Służby Więziennej,

4) delegowania do czasowego pełnienia służby w innej jednostce organizacyjnej,

5) oddelegowania do wykonywania zadań służbowych poza Służbą Więzienną w kraju lub poza granicami państwa,

5a) oddelegowania do wykonywania zadań służbowych w Ministerstwie Sprawiedliwości,

6) powierzenia obowiązków służbowych na innym stanowisku służbowym

– rozstrzyga się w formie rozkazu personalnego.

Formę rozkazu personalnego stosuje się też do stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego (ust. 2). Rozkaz personalny jest wykonalny z dniem w nim określonym. Od rozkazu personalnego odwołanie nie przysługuje (ust. 3).

Zgodnie z art. 221 ust. 1 ustawy o SW, uchylenie:

1) ostatecznego orzeczenia komisji lekarskiej o całkowitej niezdolności do służby,

2) prawomocnego wyroku skazującego i wydanie w nowym postępowaniu prawomocnego wyroku uniewinniającego,

3) prawomocnego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe i wydanie w nowym postępowaniu prawomocnego orzeczenia o umorzeniu tych postępowań,

4) prawomocnego orzeczenia o wymierzeniu kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby, a także uchylenie lub stwierdzenie nieważności podstaw prawnych ostatecznej decyzji o zwolnieniu ze służby w Służbie Więziennej

– stanowi podstawę do wszczęcia postępowania w sprawie ponownego nawiązania stosunku służbowego.

W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami sprawy, można odstąpić od przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego lub przeprowadzić je w ograniczonym zakresie (ust. 2).

Postępowanie przeprowadza przełożony właściwy do stwierdzenia wygaśnięcia stosunku służbowego albo zwolnienia ze służby funkcjonariusza (ust. 3).

Zgodnie z art. 223 ust. 1 ustawy o SW, funkcjonariuszowi, z którym ponownie nawiązano stosunek służbowy albo wobec którego umorzono postępowanie, o którym mowa w art. 221, przysługuje za okres pozostawania poza służbą świadczenie pieniężne

równe uposażeniu na stanowisku służbowym zajmowanym bezpośrednio przed ustaniem stosunku służbowego, nie więcej niż za okres 6 miesięcy i nie mniej niż za 1 miesiąc.

INFORMACJE DODATKOWE:

W literaturze przyjmuje się, że wygaśnięcie stosunku służbowego w swojej istocie jest tożsame z instytucją wygaśnięcia stosunku pracy na gruncie przepisów prawa pracy; do ustania stosunku służbowego dochodzi w ten sposób na skutek wystąpienia, przewidzianego przepisami ustawy, zdarzenia, z którym wiąże się wygaśnięcie stosunku prawnego (służbowego).¹ Skutki następujące z mocy prawa powodują wyłączenie woli stron stosunku służbowego w zakresie jego trwania, a decyzja organu stwierdzająca wygaśnięcie stosunku służbowego, dotyczy stosunku, który już nie istnieje z mocy prawa i wygaś w dacie przez prawo określonej.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 21 czerwca 2016 r. uznał, że „wygaszenie stosunku służbowego z uwagi na nieobecność w służbie przez okres powyżej 3 miesięcy z powodu tymczasowego aresztowania ma na celu usunięcie ze służby osób, których zachowanie godzi w autorytet wykonywanej służby. Leży to zarówno w interesie Służby Więziennej, jak i państwa, na którego autorytet funkcjonariusze tej formacji powoływać się mogą przy wykonywaniu obowiązków służbowych. Natomiast celem przepisu art. 96 ust. 3 ustawy o SW jest ochrona funkcjonariuszy przed niepodejmowaniem przez przełożonego decyzji o zwolnieniu ze służby lub określaniem przez nich dowolnych, dłuższych niż ustawowy terminów zwolnienia. Norma ta nie chroni zatem funkcjonariuszy przed wygaszeniem stosunku służbowego na mocy art. 97 ust. 1 pkt 6 tej ustawy. Oznacza to, że właściwy organ po otrzymaniu wniosku o zwolnienie ze służby złożonego w trybie art. 96 ust. 3 tej ustawy powinien zwolnić go w terminie do 3 miesięcy, ale tylko wówczas, gdy w tym terminie nie nastąpiło wygaszenie stosunku służbowego z mocy prawa.”²

OPRACOWAŁA

Monika Ruszczyk

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

¹ Borek-Buchajczuk R., Komentarz do art.97 ustawy o służbie więziennej, Lex 2013.

²Wyrok WSA w Białymstoku z 21 czerwca 2016 r., sygn. akt II SA/Bk 181/16, Lex nr 2099502.